

БЮДЖЕТ ВИТРАТ ЧАСУ НА НДР – СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ВНЗ

КОРОЛЬОВА Т.С., ст. н. сп.

Одеський державний економічний університет

Вступ. Сучасне реформування системи вищої освіти спрямоване на підвищення якості підготовки фахівців та удосконалення організаційно-економічного механізму організації навчального та наукового процесів у вищій школі.

Питанням оновлення, реорганізації, модернізації освіти та впровадженню інновацій у вищу школу присвячені праці Андрущенко В., Бескида Й., Боброва В., Грішньої О., Марковича Д., Щетиніна В. [1,с.23] Як відмічає В.П. Андрущенко: «Ринок встановлює свої особливі вимоги до якості, змісту і форм організації освіти, які, в свою чергу, зумовлюють якість ринкових відносин». [2, с. 10]

Однією з проблем управління інноваційною діяльністю у вищій освіті є визначення обсягу часу, що витрачається викладачами на виконання різних видів робіт. Це обумовлюється тим, що діяльність викладача багатогранна, має декілька складових: безпосередньо викладацька робота, методична, наукова діяльність, виховна, організаційна та інші види робіт. Якщо перша складова чітко регламентується та вимірюється годинами навчального процесу, передбаченими програмами дисциплін, значення інших складових не має такого чіткого вимірювання.

Результати дослідження. Методики оцінки витрат робочого часу другої половини робочого дня викладача, зокрема на науково-дослідну роботу, що використовуються у багатьох вищих навчальних закладах, в своїй основі мають суб'єктивний підхід до оцінки розміру цих витрат. [3, с. 83]

Між тим така оцінка необхідна не тільки для визначення внеску окремого викладача та колективу (кафедри, факультету, університету в цілому), але й для розрахунку справжньої чисельності фахівців, зайнятих науковою та науково-технічною діяльністю.

Ми вважаємо, що таким вимірювачем може стати показник "Кількість викладачів, які виконують наукові дослідження, у перерахунку на повну зайнятість". Нами запропоновано методику, за якою в кожному ВНЗ та його структурних підрозділах (кафедрах) можна обчислювати витрати часу на науково-дослідну роботу за рахунок другої половини робочого дня, і на цій підставі розрахувати умовну чисельність працівників, зайнятих науковою та науково-технічною діяльністю у перерахунку на повну зайнятість, тобто умовну чисельність фізичних осіб.

Впровадження цієї методики у практику роботи ВНЗ та органів державної статистики дозволить на усіх рівнях (від підрозділів навчального закладу до держави в цілому) мати об'єктивну оцінку одного з найважливіших показників

діяльності науково сектору економіки. В основу методики покладено принцип оцінки діяльності науково-педагогічного персоналу навчальних закладів за різними напрямками роботи (навчально-методична, науково-дослідна, організаційна, виховна тощо). Індикаторами оцінки виступають такі показники: загальний бюджет часу викладачів, середнє навчальне навантаження на одного викладача, витрати часу на організаційну та виховну роботу, бюджет часу навчально-методичної та науково-дослідної роботи, обсяг методичних та наукових публікацій.

За допомогою наведеної методики є можливість визначити ефективність використання викладачами вищих навчальних закладів бюджету часу, відведеного на наукову роботу. Для цього можна скористуватися двома показниками. Перший розраховується як різниця між питомою вагою витрат часу на науково-дослідну роботу у середньому по навчальному закладу та його окремими підрозділами, другий, який ми назвали "Коефіцієнтом використання робочого часу на НДР", розраховується як відношення фактичних витрат часу на науково-дослідну роботу до бюджету часу на цей вид роботи.

У цьому сенсі однією з ефективних форм контролю інноваційних процесів у вищих навчальних закладах виступають різного роду рейтинги, що набувають зараз широкого розповсюдження у практиці роботи як окремих ВНЗ, так й керівних органів освіти, зокрема МОН України. [4, с.7]

Висновки. Таким чином методика оцінки ефективності використання робочого часу викладача на наукову роботу дозволяє розв'язати дві актуальні проблеми: 1) визначити структуру витрат часу у другій половині робочого дня викладача без перерахунку окремих видів робіт у години і тим самим запобігти суб'єктивного підходу, який неодмінно присутній у існуючих методиках; 2) підрахувати фактичну чисельність працівників, зайнятих науковою та науково-технічною діяльністю на усіх рівнях від навчального закладу до економіки держави в цілому [5-15].

Відсутність такого підходу сьогодні приводить до викривлення показників ефективності використання наукового потенціалу та інших показників, які застосовуються зокрема МОНУ для оцінки діяльності ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грішнова О.А. Розвиток вищої освіти в Україні: тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення. [Текст] // Вища школа. – 2001. - № 2-3. – С. 22-33.
2. Андрущенко В. Економіка освіти ринково спрямованого суспільства. // Вища освіта України. – 2002. - № 2. – С. 10-15.
3. Наукова та інноваційна діяльність у Одеській області. Статистична збірка. – Одеса, 2006. – 109с.
4. Рейтингові оцінки наукової та науково-технічної діяльності за групами вищих навчальних закладів у 2005 році. [Текст] / Освіта України. - 2006.- № 95. – С.7-8.

5. Корольова, Т. С. Сучасні тенденції розвитку потенціалу наукових підрозділів вищих закладів освіти [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2000. – Вип. 6. – С. 268-272.
6. Підгорний, А. З. Теорія статистики : навчальний посібник / А. З. Підгорний. – Одеса : ОДЕУ, 2001. – 150 с.
7. Корольова, Т. С. Деякі методичні питання фінансування вищої освіти в Україні [Текст] / А. З. Підгорний, Т. С. Корольова. // Вища освіта України – 2002. – № 2. – С. 54-57.
8. Корольова, Т. С. Аналіз динаміки структурних змін наукових кадрів [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2002. – Вип. 11. – С. 231-234.
9. Корольова, Т. С. Вікова структура вчених – чинник розвитку наукового потенціалу [Текст] / Т. С. Корольова // Управління в освіті : Тези доповідей Всеукраїнської наук. - практич. конф. Львів, 21-23 квітня 2003 р. : тези доповіді – Львів : ДЦ МОНУ, 2003. – С. 30.
10. Корольова, Т. С. Аналіз окремих чинників регулювання наукової сфери [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2003. – Вип. 14. – С. 137-142.
11. Корольова, Т. С. Методи оцінки ефективності науково-дослідних робіт [Текст] / В. А. Карпов, Т. С. Корольова, Т. В. Павлова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2004. – Вип. 16. – С. 83-89.
12. Корольова, Т. С. Науковий потенціал як фактор розвитку підприємницької діяльності [Текст] / Т. С. Корольова // Экономика Крыма. – Симферополь : ТНУ, НАПКС. – 2005. – № 15. – С. 25-29.
13. Корольова, Т. С. Методика оцінки ефективності науково-дослідних робіт : метод. рекомендації / В. А. Карпов, Т. С. Корольова, А. З. Підгорний – Одеса : ОДЕУ, 2005. – 19 с.
14. Підгорний, А. З. Методика розрахунку індексів економічного розвитку регіонів : метод. посібн. / А. З. Підгорний, Т. В. Уманець – Одеса : ОНЕУ, 2005. – 17 с.
15. Королева, Т. С. Научные кадры как составляющая инновационного развития экономики [Текст] / А. З. Подгорный, Т. С. Королева // Подготовка научных кадров высшей квалификации в условиях инновационного развития экономики. Региональные, межрегиональные и международные аспекты : Матер. Междунар. науч.-практич. конф. Минск, 30 мая - 1 июня 2007 г. – Минск : ГУ «БелИСА», 2007. – С. 61-64.